

การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก ตำบลอนจิก
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
**Develop Product form and Increase Distribution Channels
Wicker Product from Sedge, Don Chik Sub-district, Phibun
Mangsahan District, Ubon Ratchathani Province**

ดนยา สงครินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Danaya Songkarin

Maha Sarakham Rajabhat University, Thailand

E-mail: kamontip_pak@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก ตำบลอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพและสภาพปัญหา ของพื้นที่ตำบลอน 2) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ด้านลวดลาย ของเครื่องจักสาน 3) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มอาชีพจักสาน ตำบลอนจิก 4) เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกกให้มีความหลากหลาย 5) เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพจักสาน ตำบลอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มอาชีพจักสาน หมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน ด้วยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสำรวจความต้องการ 3) ใบงานเสนอการออกแบบรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก 4) แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจของรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่พัฒนาได้จากกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

วันที่รับบทความ: 6 เมษายน 2563; วันที่แก้ไขบทความ 23 เมษายน 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 27 เมษายน 2563

Received: April 6, 2020; Revised: April 23, 2020; Accepted: April 27, 2020

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาของประชากรในพื้นที่คือมีภาระหนี้สินภายในครัวเรือน ทำให้รายได้หลักไม่พอต่อรายจ่าย ทางองค์การบริหารส่วนตำบลอนจิกจึงมีแนวทางในการแก้ปัญหาพร้อมกันด้วยการร่วมมือกับกองทุนทางสังคม ในการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งรวมถึงการจัดตั้งกลุ่มอาชีพจักสาน (ประเภทผลิตภัณฑ์จากต้นกก) เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง
2. เครื่องจักสานจากต้นกก เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน ซึ่งมีลวดลายเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่นที่ชัดเจน โดยจุดเด่นของผลิตภัณฑ์คือ ลวดลายจะมีลักษณะนูนดูมีมิติ ต่างจากลวดลายของแหล่งอื่น
3. การจัดตั้งกลุ่มอาชีพจักสาน ซึ่งได้รับอนุญาตจากสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดอุบลราชธานี และได้รับอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง คือ ประเภทผลิตภัณฑ์จากกกของหมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนสมาชิกในกลุ่มมีจำนวน 10 คน โดยในการผลิตจะใช้ต้นกก (ต้นไหล) ที่เป็นพืชที่ปลูกได้ในพื้นที่ของชุมชน และจะปลูกตามบ้านภายในหมู่บ้าน ซึ่งในการผลิตสินค้าส่วนใหญ่จะผลิตที่บ้านของตนเองเป็นหลัก
4. รูปแบบของผลิตภัณฑ์จากต้นกกของกลุ่มอาชีพจักสานในหมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลอนจิก มีรูปแบบหลักของผลิตภัณฑ์ คือ กระติบข้าว เสื่อ กล้องกระตาดหิซซุ ซึ่งถือว่าชุมชนยังมีข้อจำกัดด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ควรมีความหลากหลายมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้ผู้บริโภคได้เลือกได้ตามความต้องการ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากต้นกก 3 รูปแบบ ประกอบไปด้วย พวงกุญแจกระติบข้าวขนาดเล็ก กล้องเก็บของเอกประสงค์ พร้อมฝาปิด และถาดใส่ของทรงกลม ที่ด้านล่างสามารถระบายอากาศได้ พร้อมฝาปิด ที่มีลวดลายของชุมชนที่เป็นจุดเด่นของผลิตภัณฑ์
5. ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก ของกลุ่มอาชีพจักสาน ในหมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่มักเป็นการสั่งทำตามคำสั่งซื้อของผู้บริโภคมากกว่าการนำไปจัดจำหน่ายด้วยตนเอง การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฯ สมาชิกในกลุ่มควรรวมตัวกัน เพื่อเปิดร้านจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน หากมีการรวมตัวกันของสมาชิกในกลุ่ม จะทำให้สามารถตั้งราคากลางของตัวผลิตภัณฑ์ได้อย่างแน่นอน

คำสำคัญ: ผลិតภัณฑ์; การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย; ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก

Abstracts

The objectives are 1) To study the potential and problem conditions Of Don Chik Sub-district, Phibun Mangsahan District, Ubon Ratchathani Province. 2) To study the history, pattern wisdom of Wicker product, Don Chik Sub-district, Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province. 3) To study the general conditions of the wicker occupation group in Don Chik Sub-district, Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province. 4) To Develop wicker product form Sedge To be diverse. 5) To increase the distribution channels for the wicker product group of Don Chik Sub-district, Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province. In this research, a population group was chosen to be a group of wicker occupation group, Village No. 13, Ban Don Yai, Don Chik Sub-district, Phibun Mangsahan District. Ubon Ratchathani Province, consisting of 10 people and the researcher selected samples group from the population group by specific selection method. Make a sample of Basketry wicker occupation group, Village No. 13, Ban Don Yai, Don Chik Sub-district, Phibun Mangsahan District, Ubon Ratchathani Province, amount 10 people and tools used for data collection are 1) interview form 2) demand survey form 3) a new design proposal form for wickerwork products from the papyrus 4) satisfaction form interview for new product model Developed from a sample Data analysis using content analysis.

The research Results were:

1. The problem of the population in the area is the debt burden within the household. Causing the main income to be insufficient for expenses The Don Jig Subdistrict Administration Organization has a joint solution to the problem in cooperation with social funds. In increasing revenue for the community Which includes the establishment of a basketry occupation group (Product type from papyrus) to increase revenue for the community as another way.

2. Wicker product from Sedge Of Don Chik sub-District Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province is a traditional knowledge of the community which has a distinct local area pattern The highlight of the product is The pattern will look embossed and dimensional. Different from patterns of other sources.

3. Don Chik Sub-district Phibun Mangsahan District, Ubon Ratchathani Province, has established a wicker occupation group. Which is licensed by the Office of Industrial Affairs Ubon Ratchathani province and be allowed to show community product standard marks The certified product is "Type of Sedge Product" of Village No. 13, Don Yai Village, Don Chik Sub-district, Phibun Mangsahan District. Ubon Ratchathani province.

4. Product forms from Sedge of wicker occupation group in Village No. 13, Don Yai Village, Donchik Sub-district, Phibun Mangsahan District Ubon Ratchathani Province Found that the main form of the product is Kratib, rice mat, tissue box which considered that the community still has limitations on the product forms that should be more diverse than it is So that consumers can choose according to their needs The researcher then developed the product forms. By bringing patterns that are unique to the community To be put in the form of new products forms To present the members of the wicker occupation group found that the development of new product forms from Sedge. The researcher has developed 3 new product forms, Mini rice bucket key ring, Storage box with a lid and the bottom can be ventilated with a lid With the pattern of the community that is the uniqueness of the product.

5. To increase distribution channels for the products of the wicker occupation group of Don Chik Sub-district, Phibun Mangsahan District, Ubon Ratchathani Province. The results of the study of the distribution channels of wicker products from Sedge Of basketry group in Village No. 13, Don Yai Village, Donchik Subd-istrict, Phibun Mangsahan District, Ubon Ratchathani Province Most of them are made to order according to the consumers' orders rather than being distributed by oneself. From the interviews with the members of the group Found that the members still want to increase the distribution channels of the group's products and therefore the researchers have increased the distribution channels By suggest the members of the group together To open a shop selling community products which the researcher agreed that If there is integration of group members will definitely be able to set the middle price for the product.

Keywords: Product; Increase distribution channels; Wicker product from Sedge

บทนำ

เครื่องจักสานเป็นงานศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมเก่าแก่ของมนุษย์อย่างหนึ่ง มีหลักฐานปรากฏว่า มนุษย์ได้ประดิษฐ์เครื่องจักสานมาใช้ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เมื่อหลายพันปีมาแล้ว โดยพัฒนาจากเครื่องจักสานแบบหยาบๆ ที่สานด้วยเถาวัลย์ กิ่งไม้ ใบไม้ มาเป็นการนำเอาเถาวัลย์ ต้นไม้ ใบไม้ มาจัก ผ่า เหลา และวัตถุดิบอื่นๆ ที่จะนำมาเป็นเครื่องมือใช้ต่างๆ ด้วยการสอด ขัด พัน และถัก ซึ่งเรียกรวมๆ กันว่า การสานและเรียกสิ่งทีสร้างขึ้นจากกรรมวิธีดังกล่าวว่า เครื่องจักสาน มนุษย์ได้พัฒนาเครื่องจักสานให้มีรูปแบบสวยงามเหมาะสมกับการใช้สอยของผู้ใช้ในแต่ละประเทศ แต่ละถิ่น สืบทอดกันมาหลายพันปีในประเทศไทยนั้น เชื่อว่ามีการทำเครื่องจักสานใช้มานานหลายร้อยปี และคนไทยได้พัฒนาประดิษฐ์ คิดสานเครื่องจักสานจากวัตถุดิบนานาชนิด เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้เหมาะสมกับการ

ใช้สอยตามสภาพภูมิศาสตร์การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น จึงทำให้เครื่องจักสานไทย มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างกันออกไปแต่ละภาค แต่ละถิ่น แต่ละชุมชน คนไทยมีความฉลาดในการเลือกใช้วัตถุดิบนานาชนิดมาทำเครื่องจักสาน เช่น ไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ใช้ทำเครื่องจักสานได้ดีและใช้กันแพร่หลายทั่วไปแทบทุกภาค นอกจากนี้ คนไทยยังใช้ต้น ใบ เถา ของต้นไม้ และพืชอีกหลายชนิดมาทำเป็นเครื่องจักสานได้เป็นอย่างดี ได้แก่ หวาย ย่านลิเภา กก หย้าแฝก ผักตบชวา ใบลาน ใบตาล ใบเตย เป็นต้น คนไทยมีความฉลาดหลักแหลมในการนำวัตถุดิบต่างๆ มาแปรรูปเป็นตอก เป็นเส้น แล้วสานเป็นภาชนะ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ตามความต้องการในการใช้สอย ตั้งแต่ทำเป็นภาชนะเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น กระบุง กระจาด ตะกร้า กระดัง ฯลฯ เครื่องใช้ในการจับดัก และขังสัตว์ ได้แก่ ลอบ ไซ ตุ่ม กระชัง กรงนก เป็นต้น เครื่องมือในการประกอบอาชีพ ได้แก่ กระดัง ตะแกรง เครื่องสีข้าว กระพ้อม เป็นต้น นอกจากนี้ คนไทยยังทำเครื่องจักสานเพื่อใช้พิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นด้วยเครื่องจักสานของไทยประเภทต่างๆ ดังกล่าว คนไทยคิดประดิษฐ์ขึ้นด้วยความรู้ ความสามารถที่สืบทอดกันมาจากบรรพชนเป็นเวลานาน จนมีรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับการใช้สอย มีคุณค่าทางศิลปะและความงาม สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ขนบประเพณีและวัฒนธรรมของคนไทยในแต่ละถิ่น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2540 : 59)

ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 23 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งหมดรวม 14,639 คน โดยมีพื้นที่โดยประมาณ 100.80 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 60,435 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,297 ครัวเรือน ประชากรเฉลี่ย 3.41 คนต่อครัวเรือน ซึ่งรายได้รวมทั้งหมด 174,370,069 บาทต่อปี เฉลี่ย 49,271 บาทต่อครัวเรือน และมีหนี้สินรวมทั้งหมด 84,454,696 บาทต่อปี เฉลี่ย 23,864 บาทต่อครัวเรือนต่อปี (องค์การบริหารส่วนตำบลดอนจิก, 2560 : 3) โดยศักยภาพชุมชนด้านเศรษฐกิจของประชากรตำบลดอนจิกจำนวน 2,427 ครัวเรือนประกอบอาชีพทำนา มีพื้นที่ในการทำนา 53,047 ไร่ และสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง ดังนั้น รายได้หลักของประชากรคือการขายข้าว ซึ่งราคาในแต่ละปีไม่แน่นอน ทำให้รายได้จึงไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในครัวเรือน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลดอนจิกจึงมีแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน หนึ่งในการแก้ปัญหา คือ การฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มอาชีพจักสานจากต้นกก (ต้นไหล) ของหมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนจิก มีทั้งกระติบข้าวและเสื่อ แต่ผลิตภัณฑ์เครื่อง

จักสานที่เป็นที่รู้จักดี คือ กระติบข้าวที่ทำจากต้นกก ซึ่งมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นถิ่น ซึ่งพื้นที่ในตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีการปลูกต้นกก ในหลายหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการทำเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน ไม่ว่าจะเป็นกระติบข้าว เสื่อ ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่มาสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยมีการรวมกลุ่มอาชีพขึ้น เป็นกลุ่มอาชีพจักสาน โดยจุดเด่นของผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นกก ของทางตำบลดอนจิกคือ มีลายเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (โดยเฉพาะลวดลายของกระติบข้าว) ซึ่งถือได้ว่าเป็นลายเก่าแก่ของท้องถิ่นที่มีการสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

โดยปัจจุบันผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก ของตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ยังมีข้อจำกัดเรื่องของพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ยังมีค่อนข้างน้อย รวมถึงช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีอย่างจำกัด ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่จะต้องเดินทางเข้าไปซื้อในพื้นที่ด้วยตนเองหรือ เป็นกลุ่มลูกค้าที่มีการสั่งทำตามความต้องการ ทำให้ตัวผลิตภัณฑ์ของชุมชนยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย แม้ว่าจะมีการรวมกลุ่มอาชีพจักสานของชุมชนและมีลายที่เป็นเอกลักษณ์ชัดเจน แต่ทางกลุ่มยังขาดความรู้ในเรื่องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย และมีจุดเด่นให้มากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า รวมทั้งยังขาดช่องทางการประชาสัมพันธ์ หรือช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนเป็นที่รู้จักในวงกว้าง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก ให้มีรูปแบบที่หลากหลาย และมีจุดเด่นให้มากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า รวมทั้งคณะผู้พัฒนายังมีความสนใจในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์อีกทางหนึ่ง โดยหวังว่าจะช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้มากขึ้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและสภาพปัญหา ของพื้นที่ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ด้านลวดลายของเครื่องจักสาน ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

3. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มอาชีพจักสาน ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
4. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกกให้มีความหลากหลาย
5. เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพจักสาน ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นคำถามในการวิจัย จากนั้นได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม สำหรับนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนสรุป และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มอาชีพจักสาน หมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ สมาชิกกลุ่มอาชีพจักสาน หมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐ, ผู้นำชุมชน, ปราชญ์ชาวบ้าน, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในงานเสนอการออกแบบ การสัมภาษณ์ความพึงพอใจ

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.2.1 เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ รูปแบบผลิตภัณฑ์ และรูปแบบของช่องทางการจัดจำหน่ายซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ทั้งเชิงกลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงเดี่ยว

2.2.2 แบบสำรวจความต้องการความพึงพอใจ และในงาน ประกอบไปด้วยคำถามปลายเปิดที่เป็นลักษณะของการสำรวจความต้องการของรูปแบบผลิตภัณฑ์และรูปแบบของช่องทางการจัดจำหน่าย

2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตามกระบวนการและขั้นตอนในการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ใช้การสังเกตควบคู่กับการสัมภาษณ์ และหาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร หรือทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลังการสรุปผล

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 ตรวจสอบเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบริบทของชุมชน

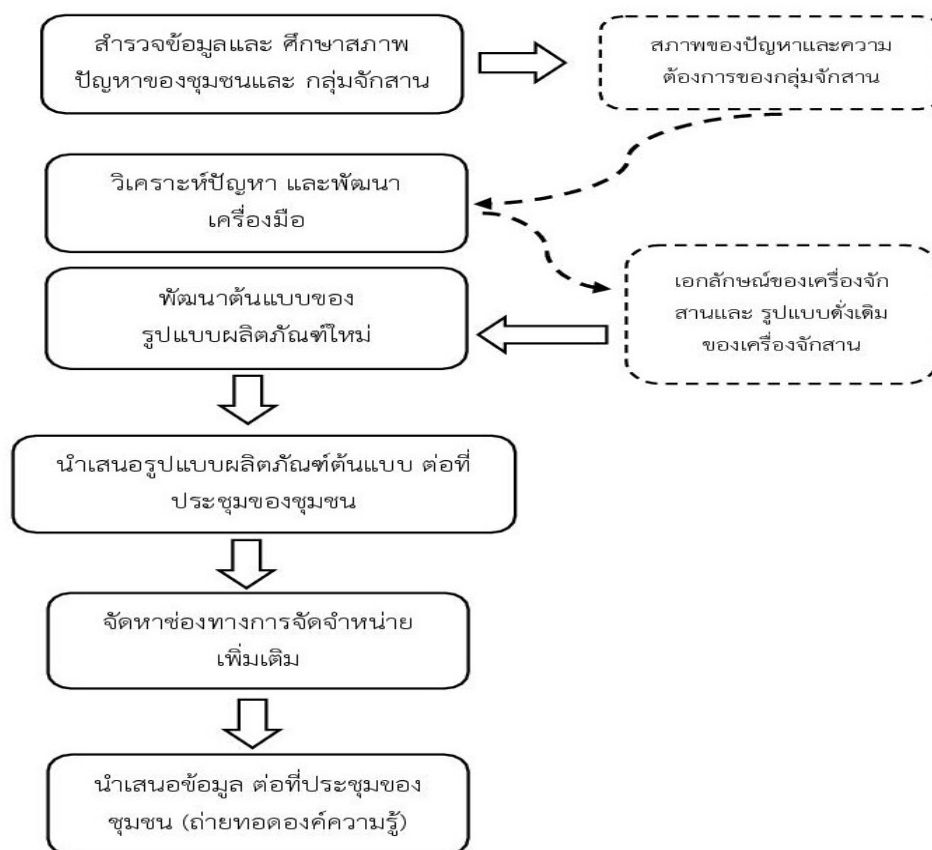
3.2 การสัมภาษณ์ผู้รู้และผู้ที่เกี่ยวข้อง ลงภาคสนามเพื่อทำการสำรวจข้อมูลจากสถานที่

3.3 ประชุมทีมเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้ทำการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลมาได้

3.4 นำเสนอข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์มาจากทีมวิจัยต่อชุมชนและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน ประชุมติดตามงาน วิเคราะห์แล้วสรุปผลการดำเนินงาน

4. การสังเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา โดยการบันทึกเทป ถอดเทป สรุปและสังเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต การสำรวจความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และจากการสัมภาษณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัยพบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในส่วนของแบบสำรวจความต้องการ และ เครื่องมือในส่วนใบงานการออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ที่จะนำเสนอต่อกลุ่มอาชีพ จักสาน หมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ตามที่ผู้วิจัยได้เก็บ

รวบรวมข้อมูล พบว่าในส่วนของแบบสำรวจความต้องการ กลุ่มตัวอย่าง หัวหน้ากลุ่มและสมาชิกในกลุ่มจักสาน หมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ ได้ให้ข้อมูลความต้องการในว่าต้องการมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากกว่านี้ และเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ของตำบลอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี และเห็นว่าควรมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มากกว่านี้ ซึ่งผู้วิจัยได้กลับไปออกแบบรูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยนำมาเสนอกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือในส่วนใบงานการออกแบบผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่เสนอต่อกลุ่มตัวอย่าง โดยประกอบไปด้วย พวงกุญแจขนาดเล็กรูปกระต่าย (ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของพื้นที่), กล่องเก็บของขนาดเล็ก และถาดใส่ผลไม้ขนาดกลางที่สามารถระบายอากาศได้ และมีฝาปิดด้านบน โดยผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ดังกล่าวได้มีการนำเอาลวดลายของตำบลอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี มาใส่เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์และเป็นการสื่อถึงท้องถิ่น ซึ่งได้มีการนำเสนอต่อกลุ่มตัวอย่างของชุมชน และในส่วนของช่องทางการจัดจำหน่าย ทางผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างได้มีการคิดวิเคราะห์ร่วมกันว่าควรจัดตั้งร้านค้าที่มีการนำเสนอตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ และมีการตั้งราคากลางของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งยังทำให้ลูกค้าสามารถเลือกสินค้าได้ตามต้องการ

ในส่วนของเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง, แบบสำรวจความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง, ใบงานเสนอการออกแบบรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกกและ แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจของรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่พัฒนาได้จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างในการเป็นผู้ตอบเครื่องมือ คือ กลุ่มอาชีพจักสาน หมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (การวิจัยเชิงคุณภาพ) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกการพรรณนาจากการใช้เครื่องมือดังกล่าว ในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยสภาพสังคมและวัฒนธรรมชุมชน ชาวผู้ไทห้องแซงในอดีตมีความเชื่อศรัทธาผีตาแฮก ซึ่งเป็นผีเฝ้าไร่ ชาวบ้านถือว่าเป็นผีที่ปกป้องรักษาพืชสวนนาไร่ และทำให้ชาวเจริญอกงามอุดมสมบูรณ์ ภายในชุมชนห้องแซงจึงมีพิธีเลี้ยงเจ้าที่ก่อนจะทำไร่และหลังการเก็บเกี่ยวโดยจะทำทุกปี ปีละ 2 ครั้ง และในที่นาไร่ของแต่ละคนจะมีที่ให้ผีตาแฮกอยู่

2. ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

โดยประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ ได้ทราบถึงศักยภาพและสภาพปัญหา รวมถึงประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ด้านลวดลาย ของเครื่องจักสาน ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี และยังได้ศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มอาชีพจักสาน หมู่ที่ 13 ต.ดอนจิก อำเภอพิบูลฯ รวมทั้งงานวิจัยชิ้นนี้ยังได้มีการสร้างรูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยังคงลวดลายและเอกลักษณ์ดั้งเดิมของพื้นถิ่นได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มอาชีพจักสานนอกจากนี้กลุ่มอาชีพจักสาน ยังได้รับองค์ความรู้ใหม่ในการหาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ นำรายได้เข้าสู่ชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

3. นวัตกรรมจากผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ทำให้ได้นวัตกรรม คือ รูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์จากต้นกก เพิ่มขึ้น 3 รูปแบบ คือ พวงกุญแจกระดี่บข้าวขนาดเล็ก (เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นถิ่น) กล่องเก็บของเอกประสงค์พร้อมฝาปิด และภาชนะใส่ของทรงกลม ที่ด้านล่างสามารถระบายอากาศได้พร้อมฝาปิด โดยทุกรูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ยังคงลวดลายของพื้นถิ่น ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ไว้เป็นเอกลักษณ์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันภายในชุมชนค่อนข้างหลากหลาย หนึ่งในกลุ่มที่รวมตัวกันนั้นคือ กลุ่มอาชีพจักสาน หมู่ที่ 13 บ้านดอนใหญ่ ตำบลดอนจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง โดยผลการวิจัยได้มีการศึกษาลวดลายดั้งเดิมของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นกก และทำให้ทราบว่าลายที่เป็นเอกลักษณ์คือ การสานที่มีลวดลายนูนต่างจากแหล่งอื่น แต่ยังมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้เลือกค่อนข้างน้อย นอกจากนั้นยังพบว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายยังมีน้อยอีกด้วย ซึ่งส่วนมากจะเป็นการส่งโดยตรงจากลูกค้ามากกว่า การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เอง โดยจากการวิจัยในส่วนของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายได้สอดคล้องกับทฤษฎีของ Fuller (1994 : 13) (ปริญ ลักขิตานนท์, 2544 : 24) เรื่อง การ

พัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่อธิบายว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์มีวัตถุประสงค์มากมาย และมีลักษณะครอบคลุมกว้างขวาง แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างผลกำไรและเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ โดยทั่วไปสามารถรวบรวมความหมายของคำว่าผลิตภัณฑ์ใหม่ออกเป็น 7 ประเภท (ปริญ ลักษิตานนท์, 2544 : 26) ดังนี้

- ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการขยายสายการผลิตโดยใช้กระบวนการผลิตที่มีอยู่ (line extensions)
- การสร้างแนวคิดใหม่ในผลิตภัณฑ์เดิม (repositioned existing product)
- ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมแต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ (new form of existing products)
- ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการปรับปรุงสูตรที่มีอยู่แล้ว (reformulation of existing products)
- ผลิตภัณฑ์ใหม่ในบรรจุภัณฑ์ใหม่ (new packaging of existing products)
- ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรม (innovative products / make changes in an existing product)
- ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ (creative product / bring into existence, the rare, never before-seen product)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิจัยนี้ได้มีการปรับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมให้เป็นรูปแบบใหม่ (new form of existing products) ซึ่งเหมือนกับทฤษฎีข้างต้น

นอกจากนั้น งานวิจัยนี้ยังได้มีการวิเคราะห์เพื่อแนะนำการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรารวรรณ์ จันทรมานนท์ (2555 : 75) เรื่องช่องทางการจัดจำหน่ายแบบช่องทางตรง ที่อธิบายว่า ช่องทางตรง (Direct Channel) หรือช่องทางศูนย์ระดับ (Zero Level Channels) เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายที่ผู้ผลิตขายสินค้าโดยตรงให้กับผู้บริโภค (Consumer) หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม (Industrial User) โดยไม่ผ่านคนกลาง ข้อดีคือ ผู้ผลิตสามารถควบคุมนโยบายการตลาดได้ และพนักงานขายของผู้ผลิตจะมีความรู้เกี่ยวกับสินค้าและลูกค้าเป็นอย่างดี สามารถกระตุ้นลูกค้าให้เกิดความต้องการและตัดสินใจซื้อได้ดีกว่าการใช้คนกลาง ลดขั้นตอนและความยุ่งยากในการประสาน ข้อเสีย คือ การจัดจำหน่ายที่ไม่ทั่วถึงและในกรณีที่เปิดสาขาและสำนักงานขาย ผู้ผลิตจะต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมากจึงจะสามารถขยายสาขาและสร้างยอดขายได้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะงานวิจัยชิ้นนี้ได้มีการแนะนำให้เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายแบบช่องทางโดยตรง จากผู้ผลิตสินค้าไปยังผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เกิดความสมดุลกันของรายรับรายจ่ายภายในครัวเรือน
2. ควรแก่การอนุรักษ์ รักษาไว้ให้กับชนรุ่นหลังในส่วนของผลิตภัณฑ์จากต้นกกที่มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน ซึ่งเป็นลวดลายดั้งเดิมของพื้นที่
3. ควรจะพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังพบว่าการจัดจำหน่ายของกลุ่มจักสานไม่มีหน้าร้านหรือที่ตั้งที่ชัดเจน ทำให้ลูกค้าไม่สามารถเห็นตัวสินค้าได้จริง และยังไม่มีการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนอีกด้วย โดยราคาจะขึ้นอยู่กับผู้ผลิตสินค้าแต่ละรายเป็นผู้กำหนด
4. ควรมีการสำรวจความต้องการของกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก ซึ่งกลุ่มจักสานสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายได้จริง โดยมีแบบจำลองของผลิตภัณฑ์ให้เป็นตัวอย่าง
5. ควรมีสถานที่ตั้งของกลุ่มที่ชัดเจน เพื่อเป็นเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและการนำเสนอผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ ให้ลูกค้าได้เลือกชมก่อนตัดสินใจซื้อ รวมทั้งยังทำให้สามารถกำหนดราคากลางของสินค้าประเภทเดียวกันได้

เอกสารอ้างอิง

- ธีรารัตน์ จันทรมานนท์. (2555). ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีผลต่อลูกค้าในการซื้อสินค้าเคมีภัณฑ์และ การเลือกจำหน่ายในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปริญญ์ ลักขิตานนท์. (2544). จิตวิทยาและพฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทิปปิงพอยท์ จำกัด.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2540). เครื่องจักสานไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลดอนจิก. (2560). ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของพื้นที่ ตำบลดอนจิกอำเภอพิบูลมังสาหารจังหวัดอุบลราชธานีบทที่ 1 สถานะของการพัฒนาตำบลอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: องค์การบริหารส่วนตำบลดอนจิก.
- Fuller. (1994). *New Product Development from Concept from Concept to Marketplace*. USA: Boca Raton, Florida, CRC Pree.